

Sieťové poplatky a TPS (stručné vysvetlenie)

V poslednom období sa v médiách veľmi frekventovane objavujú rozličné špekulácie o cenách elektriny. Ak necháme bokom tendenčné sťažnosti na jej neúmerne vysoké ceny, ktorých jediným cieľom je prostredníctvom lobistov dosiahnuť na Úrade pre reguláciu sieťových odvetví ich zníženie aj za cenu porušenia zákona, môžeme pozorovať zo strany žurnalistov aj úprimné snahy o pochopenie zložitej problematiky tvorby cien elektriny. Úrad preto aj za cenu značného zjednodušenia cíti potrebu vysloviť sa k tejto téme, aby verejnosť mohla byť kvalifikovane informovaná.

Cenu elektriny možno rozdeliť na dve fundamentálne zložky: komoditu nazývanú aj silová elektrina a sieťové poplatky. Cenu silovej elektriny určuje trh. Okrem konkurencie výrobcov na medzinárodnom trhu nemá na jej cenu vplyv žiadny štátny či nadnárodný orgán.

Druhú časť ceny elektriny, sieťové poplatky, predstavujú platby za úhradu nákladov za služby, ktoré musia byť vynaložené na „dopravu“ elektriny od výrobcu až do zásuvky v byte koncového odberateľa.

Sieťové poplatky súvisia výhradne s prevádzkou sústavy, ktorou sa dopravuje elektrina k odberateľovi. V týchto poplatkoch sú zahrnuté náklady na nátery stožiarov, výmeny vodičov, izolátorov, údržba transformátorov, meracích zariadení a podobne.

Osobitnými nákladmi, ktoré boli zavedené do systému, sú teraz veľmi široko a často neodborne hodnotené a diskutované náklady označované ako TPS – tarifa za prevádzkovanie systému. V tejto tarife sa všetci odberatelia podieľajú svojimi platbami na výrobe elektriny z domáceho uhlia, na výrobe elektriny z obnoviteľných zdrojov a vysokoúčinnnej kombinovanej výrobe elektriny.

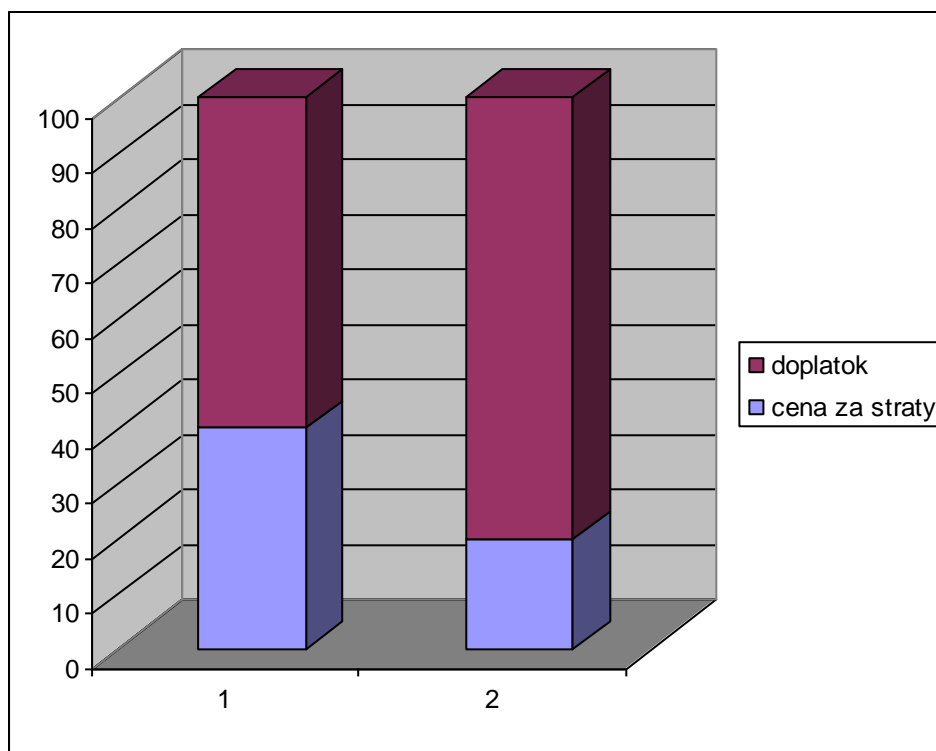
Práve elektrina z OZE je potvrdením starého porekadla, že každý špás niečo stojí. Jej zástancovia zdôrazňujú ekologickosť a obnoviteľnosť, ale vždy akoby náhodou zabudnú povedať, že takto vyrobená elektrina je niekoľko násobne drahšia ako elektrina vyrobená z tradičných zdrojov. Úradníkov Európskej únie to netrápilo, bez akejkoľvek zjednocujúcej metodiky nezmyselne vytýčili cieľ pre celú EÚ do roku 2020: dosiahnuť 20 % podiel výroby energie z OZE na celkovej spotrebe energie, 20 % úsporu energií a 20 % zníženie emisií. Slovensku bol pridelený 14 % rast podielu OZE na spotrebe energií.

Smernice EÚ sú záväzné, preto aj Slovensko muselo pristúpiť k ich implementácii. Smernica o podpore OZE ponúkala viacero prístupov. Slovensko si vybralo spôsob podpory prostredníctvom tzv. feed-in tarify, to znamená výkupných cien elektriny vyrobenej z OZE.

Na základe predpokladaného objemu vyrobenej elektriny z OZE a výšky doplatku za jednu MWh vyrobenej elektriny podľa druhu OZE úrad vypočíta celkovú sumu peňazí potrebných na pokrytie nákladov výrobcov z OZE. Tieto náklady sa spolu s vyššie spomenutými dvomi druhmi nákladov premietnu do podoby TPS, ktorá vstúpi do koncovej ceny elektriny. Úrad vydá rozhodnutie pre OKTE, ktorý je poverený vybrať peniaze od odberateľov a rozdeliť ich cez TPS distribučným spoločnostiam, ktoré potom podľa skutočne vyrobenej elektriny z OZE vyplácajú doplatky výrobcovi.

Bežný spotrebiteľ si myslí, že na TPS zarábajú distribučné spoločnosti. Omyl, tie majú s touto tarifou akurát tak oštaru. Môže sa stať, že výroba z OZE je v skutočnosti vyššia, ako sa predpokladalo, čo kladie na distribučné spoločnosti zvýšený nárok na vyplácanie doplatkov. Stalo sa to v auguste tohto roku. Úrad po zrelej úvahe musel zvýšiť TPS o dve eurá, pretože deficit, vypočítaný ako rozdiel medzi očakávanými nákladmi vo financovaní podpory OZE a očakávanými výnosmi z účtovania TPS pre rok 2014 sa pre Stredoslovenskú energetiku – Distribúciu ukázal ako príliš veľký. Ďalšie dve distribučné spoločnosti o zvýšenie nepožiadali. Hoci by SSE – D rovnako ako ostatné dve spomínané spoločnosti dostala svoje peniaze neskôr prostredníctvom korekčného mechanizmu, úrad zvýšením TPS sa snažil zmeniť skokový nárast vyrovnania deficitu v budúcom období. Žiadna z distribučných spoločností však neutrpí stratu, pretože svoje náklady bude mať saturované v nasledujúcom období cez korekčný mechanizmus. Rovnako všetky tri nebudú mať ani žiadny zisk, lebo distribučné spoločnosti sú iba „poštárom“ vo finančných tokoch medzi odberateľmi a výrobcami elektriny z OZE. Suma sumárum, na obnoviteľných zdrojoch energií nezarába nikto, okrem ich prevádzkovateľov, resp. majiteľov. Všetci odberatelia bez výnimky sa vlastne skladajú na ich podnikanie a zisky.

Veľkou ilúziou všetkých laikov je predstava o vzťahu TPS a komodity. Prvoplánovo je nad slnko jasné, že ak klesne cena komodity, musí zákonite klesnúť aj TPS. Opak je pravdou. TPS musí stúpnuť. Ak klesne cena elektriny, klesne aj cena elektriny na straty. Financie za dodanú elektrinu na krytie strát v sústave inkasuje výrobca od distribučnej spoločnosti. Rozdiel medzi touto sumou a na pätnásť rokov garantovanou výkupnou cenou je doplatok, ktorý je nákladmi zahrnutými do TPS. Ide tu vlastne o spojené nádoby. Ak klesne jedna zložka garantovanej ceny, musí sa zvýšiť druhá zložka. A tu je dôvod, že TPS sa zvyšuje, aj keď cena komodity sa znižuje. Vid' nasledujúci graf, zobrazujúci príklad štruktúry výkupnej ceny elektriny vyrobenej z OZE.

Ako vidno z tohto krátkeho exkurzu, TPS nie je len záležitosťou úradu, ktorého všetci vinia zo stanovenia vysokých výkupných cien. Tento argument však tiež triafa mimo.

Výkupné ceny stanovované úradom sú úplne porovnateľné s výkupnými cenami v iných členských štátoch EÚ. Informácie si môžu záujemcovia pozrieť na webovom sídle úradu.

Úrad nikdy nekonal a nekoná svojvoľne. Celý postup určenia výkupných cien je jednoznačne určený legislatívou, exaktnou matematikou a kompetenciami úradu. TPS je v prvom rade produktom zákonnej úpravy energetickej politiky v oblasti OZE a sociálnej politiky v oblasti výroby elektriny z domáceho uhlia. Priemyselní odberatelia, ktorí nevedia prísť úradu na meno by si to konečne mali uvedomiť.